

ČESKÝ RYBÁŘSKÝ SVAZ

Odbor mládeže Rady ČRS

NÁVRH ROČNÍHO PLÁNU RYBÁŘSKÉHO KROUŽKU

Autoři:

Ing. Ivan Bílý, Ph.D.: ČRS SÚS Ústí nad Labem

Barbora Schneiderová

Jiří Marek: Odbor mládeže Rady ČRS

Petra Hnízdilová: Oddělení sportu, mládeže a mezinárodní činnosti Rady ČRS

Barbora Schneiderová: jazykové korektury

Vydal:

Český rybářský svaz

Sekretariát Rady

Nad Olšínami 31

100 00 Praha 10

ve spolupráci s

Ministerstvem zemědělství ČR

Praha 2009

OBSAH

1. ÚVOD.....	3
2. RADY PRO ZAČÁTEČNÍKY ANEB TROCHU DIDAKTIKY NEUŠKODÍ... 	4
3. NEŽ SE VYDÁTE DO „JÁMY LVOVÉ“.....	5
4. PŘÍPRAVA NA VYUČOVACÍ HODINU	5
4.1 Jak naplánovat hodinu.....	6
5. ČINITELÉ VÝUKY	7
5.1 Cíle hodiny	7
5.2 Organizace rybářského kroužku.....	8
5.2.1 Výukové metody rozdělujeme do dvou základních skupin:	9
5.2.2 Komplexní klasifikace základních skupin metod výuky	11
5.3 Organizační formy výuky	14
5.3.1 Individuální výuka	14
5.3.2 Hromadná a frontální výuka	14
5.3.3 Individualizovaná výuka.....	15
5.3.4 Diferencovaná výuka	15
5.3.5 Skupinová výuka.....	15
5.3.6 Projektová výuka	16
5.4 Učební pomůcky	16
5.4.1 Typy vizuálních pomůcek.....	17
5.5 Ukázka přípravy	19
6. NA CO BYSTE NEMĚLI ZAPOMENOUT	21
6.1 Motivace	21
6.2 Hodnocení.....	23
6.3 Tělovýchovné a relaxační chvíle	23
6.4 Didaktické hry	26
7. NA CO POZOR	28
7.1 Nekázeň a její řešení.....	28
7.2 Šikana	29
8. POPRVÉ PŘED DĚTMI.....	30
9. PO PRVNÍM KROUŽKU	31
10. DIFERENCIACE ŽÁKŮ	31
10.1 Dospívání – období bouří a krizí.....	31
10.2 Nadaný žák.....	33
10.3 Handicapované dítě	34
10.3.1 Typy zdravotně postižených	34
10.3.2 Integrace postiženého žáka	35
10.3.3 Žák jiného etnika a žák s jiným mateřským jazykem	36
11. UČITEL	37
12. NÁVRH ROČNÍHO PLÁNU RYBÁŘSKÉHO KROUŽKU	39
13. ZÁVĚR	59
14. POUŽITÁ LITERATURA.....	60

1. ÚVOD

Každého začínajícího vedoucího rybářského kroužku čeká dlouhá a trnitá cesta. Na jejím začátku stojí zájem o práci s dětmi, touha naučit je co nejvíce a snaha předat jim zkušenosti a vědomosti. Začínající vedoucí mívá obvykle praktické i teoretické vědomosti, ale často mu chybí zkušenost.

Jako vždy při práci s dětmi je nutné podotknout, že nikde není psáno, co je opravdu to nejlepší. Vždycky musíme postupovat individuálně. Existuje řada příruček a návodů, jak správně pracovat s dětmi, ale někdy je vše úplně jinak. Přesto jsme vybrali do začátků pár rad, nad kterými je třeba se zamyslet.

Velmi důležité je také rozdělení ročního plánu, což je hlavní část této příručky. Při jeho sestavování je nutné si uvědomit spousty aspektů – časový plán, věk dětí apod. Naším cílem tedy je sestavení možného ročního plánu, který samozřejmě není pro nikoho závazný, pouze by měl pomoci při organizaci roční práce.

2. RADY PRO ZAČÁTEČNÍKY ANEB TROCHU DIDAKTIKY NEUŠKODÍ

Vedoucí rybářského kroužku si většinou sám může zvolit, kdy a jak často se s dětmi scházet. A už v tuto chvíli přichází mnoho otázek. Je lepší sejít se jen jednou týdně na delší čas nebo týden rozdělit do několika menších úseků? Pokud nemáme dostatek dětí, abychom si je mohli rozdělit podle věku a s jednotlivými skupinami se scházet v jednotlivých dnech, doporučuje se kroužek dvakrát týdně, a to v délce jedné hodiny (maximálně hodiny a půl s přestávkou).

Dalším problémem je již zmíněný věk, málokdy se sejde celá skupina stejně starých dětí. Jednu skupinu by mělo navštěvovat maximálně patnáct dětí. Plán bychom měli sestavit tak, aby vyhovoval zejména nejmladším dětem, ale zároveň tak, aby nenudil děti starší nebo ty, kteří navštěvují kroužek již několikátým rokem. Jednou z možností, jak tuto situaci vyřešit, je udělat si ze starších dětí pomocníky nebo jim zadávat více samostatné práce.

Každý kroužek by měl být protkán praktickými ukázkami. Proto se doporučuje alespoň dvakrát do roka soustředění, které často naučí více než půlroční kroužek, důležité jsou i tábory, exkurze a návštěvy. Vždy je nutné děti pro akci nadchnout, vybírejte pečlivě hosty, dětem předem sdělte, kdo je navštíví, dohodněte se, kdo jej přivítá, kdo mu poděkuje, předem si s dětmi také připravte otázky pro návštěvu.

Doporučují se také exkurze, i při nich je důležitá příprava. Je dobré navštívit místo předem, zjistit dostupné informace a zajistit dostupné materiály o daném místě, dát dětem samostatný či skupinový úkol nebo vypracovat pracovní list s otázkami.

Základem každého kvalitního kroužku je příprava, můžete být výborným rybářem, skvělým znalcem ryb i vodních rostlin, ale přesto je důležité připravit si průběh hodin, návštěv, exkurzí. Děti jsou velmi všímavé, poznají, když vedoucí není připraven a velmi rychle pak ztrácí zájem i motivaci.

Na následujících stranách jsme se pokusili shrnout několik pravidel a zaručených tipů do vašich prvních hodin. Je nutné si uvědomit, že i jako vedoucí rybářského kroužku se stáváte jedním z činitelů výchovy dítěte, a že kromě znalosti rybářské techniky učíte děti stát se člověkem.

3. NEŽ SE VYDÁTE DO „JÁMY LVOVÉ“

- pokud již před vámi někdo kroužek vedl, rozhodně si s ním popovídejte
- proberte s ostatními kolegy svůj učební plán
- je-li to možné navštivte několik hodin zkušenějšího kolegy
- seznamte se s možnými pomůckami, před každou hodinou místnost a její vybavení zkontrolujte – nahlaste každou závadu
- předem se naučte zacházet se všemi pomůckami (DVD, interaktivní tabule atd.)
- projděte si jména žáků (pozor na výslovnost), pokud je před vámi někdo vedl, zjistěte jejich dosavadní výsledky, zvyky a pravidla při hodinách
- zapište si všechny důležité termíny (zahájení kroužku, ukončení, prázdniny)
- seznamte se školním řádem (řádem domu dětí atd.)
- zjistěte si kontakt na rodiče, vzájemná spolupráce bude velmi důležitá

4. PŘÍPRAVA NA VYUČOVACÍ HODINU

U začínajícího vedoucího by každá příprava měla být písemná. Vedoucí by si měl pro celý rok vypracovat roční plán, který by měl rozdělit do tematických celků. Každý tematický celek by měl obsahovat orientační počet vyučovacích hodin, potřebné pomůcky, výukové metody a hlavně cíle, kterých by děti měly dosáhnout. I toto je velice individuální, ale daných cílů by měla dosáhnout většina skupiny. Pokud se tak nestane, je třeba hledat chybu u sebe, změnit styl výuky, náročnost.

Začínající vedoucí rybářského kroužku by rozhodně neměl spoléhat pouze sám na sebe, ale naopak se poradit se služebně staršími kolegy, přečíst si příručky nebo vyhledat informace na internetu (zde si však vždy ověřte kvalitu zdroje). Ničeho se nebojte, žádný učený z nebe nespádl. Právě cíle a zpětná kontrola vám pomohou nasměrovat se na další cestu.

Máte-li zpracované tematické celky, můžete se pustit do plánu jednotlivých hodin. Zpočátku vám přípravy zaberou mnoho času, ale rozhodně se nejedná o čas ztracený. Nedoporučuje se plánovat si více jak dvě hodiny dopředu, většinou neskončí podle vašeho plánu a zbytečně byste museli opravovat.

Často se vám také bude stávat, že se budete muset od plánu hodiny odchýlit. Pokud budou mít děti například problémy s poznáváním ryb, je třeba ještě jednou probrat její znaky. Nezapomínejte tedy, že pokud hodina nepostupuje podle plánu, není to vaše chyba. Chybou by naopak bylo na aktuální potřebu nereagovat.

Pokud chcete, aby děti udržely pozornost, střídajte jednotlivé činnosti (výklad, didaktická hra, aktivní úkol, skupinová práce, relaxační chvílka apod.).

Každý plán vyučovací hodiny by měl obsahovat – název hodiny, cíle a úkoly, odkaz k tematickému celku, potřebné pomůcky, datum a čas, průběh hodiny, výukové metody.

4.1 Jak naplánovat hodinu

- hodina by měla dosáhnout daných cílů – cíl hodiny by měl být dětem prozrazen hned na začátku
- žákům by měl být smysl hodiny jasný – klidně se zeptejte, zda rozumí
- hodina by měla obsahovat různé učební činnosti a různé výukové metody
- výklad by měl být doplňován obrazovými materiály
- žáci musí být motivováni
- většina činností zabere více času než předpokládáte, přesto je dobré hodinu si časově rozvrhnout
- připravte si činnost pro žáky, kteří budou dříve hotovi se zadanými úkoly
- nezapomínejte na hry
- nezapomínejte na relaxační chvílky
- vždy si připravte víc než je nutné

Hodinu si v plánu rozdělte na začátek, střed a závěr:

Začátek – hodina je dána do souvislosti s minulými poznatky a žáci jsou uváděni do jejího obsahu. Právě do začátku hodiny patří opakování, didaktické hry a vyjasnění cílů hodiny.

Střed – seznámíte žáky s činností, dodáte jim všechna potřebná vysvětlení a navedete je, aby si dokázali odpovědět na všechna proč, co a jak. Poté danou věc procvičujete co nejvíce zábavnou formou. Přeci jen nejsme ve škole, na kroužku bývá uvolněnější atmosféra, můžete více povolit.

Závěr – ujasníte a shrnete žákům to, co se naučili, popřípadě jim nadiktujete poznámky. Seznámíte je s tématem další hodiny a společně zhodnotíte dnešní hodinu.

5. ČINITELÉ VÝUKY

5.1 Cíle hodiny

Každá vyučovací hodina i její jednotlivé části směřují k cílům, které si vytyčuje vedoucí, základní cíle vyplývají z celoročních plánů.

Před sestavováním každého plánu pečlivě zvažte, jaký váš cíl. Zamyslete se například nad hodinou, kdy budete své svěřence seznamovat s vnějšími znaky jednotlivých ryb. Co je v tuto hodinu vaším cílem? Je to znalost znaků jednotlivých ryb? Někomu by to možná stačilo, ale vám ne, cílem vaší hodiny je – Rozeznávání jednotlivých ryb podle vnějších znaků – děti tedy umí nově naučenou látku použít v praxi.

Obecných cílů většinou není možné dosáhnout stoprocentně, navíc bývají dost široce pojaté, konkrétní cíle se nazývají učební požadavky a popisují schopnosti, které se mají žáci naučit a jejichž osvojení lze ověřit – Dítě správně určí rozdíl mezi kaprem a karasem.

Takto vyjádřené cíle jsou mnohem vhodnější než kdyby učitel napsal – Vysvětlení rozdílu mezi kaprem a karasem – je tedy nutné převést pozornost od procesu vyučování k procesu osvojování požadavků.

Konkrétní učební požadavky (cíle) by měly zcela přesně specifikovat, co si má žák osvojit, měly by být formulovány tak, aby bylo možné, zda cíle bylo, či nebylo dosaženo, měly by být krátkodobé a měly by vyhovovat učiteli i žákům.

Cíle by měly definovat okolnosti, za nichž má být úkol proveden – např.: K jednotlivým obrázkům napiš jméno ryby, máš na to 5 minut a nesmíš se při tom dopustit více jak dvou chyb.

Pokud vedoucí zjistí neznalost starší látky, musí během hodiny cíl změnit. Pokaždé je však nutné, aby byl cíl během hodiny nahlas vysloven.

Na konci hodiny, ale i během ní, je třeba hodnotit splnění jednotlivých cílů. Hodnotit by měly jak děti samy, tak vedoucí.

Neustále je třeba dbát na vhodnou formulaci a klasifikaci konkrétních úkolů.

Konkrétní cíle hlavních sfér učení:

Znalosti – umět popsat, vybavit si, vyjmenovat, rozeznat, vybrat

Př.: Dítě popíše základní znaky kapra obecného.

Porozumění – umět vysvětlit, popsat důvody, rozpoznat příčiny, doložit

Př.: Dítě vysvětlí, proč je kapr sladkovodní ryba.

Aplikace – umět použít, aplikovat, vyřešit, vybrat

Př.: Dítě dokáže ukázat vnější znaky ryby na živé rybě.

Analýza – umět uvést podrobnosti, specifikovat, vyjmenovat části celku

Př.: Dítě umí rozlišit jednotlivé metody lovu ryb.

Syntéza – umět shrnout, zobecnit, sestrojít

Př.: Dítě zvládne sestrojít udici pro lov na plavanou.

Afektivní doména – tato doména se týká pozornosti, zájmu, estetického cítění

Př.: Dítě ctí zákony přírody.

Psychomotorická doména – sem patří senzomotorické dovednosti – házet, svářet, kreslit

Př.: Dítě dokáže nahodit.

5.2 Výukové metody

Metodu chápeme jako cestu k cíli, je to koordinovaný systém vyučovacích činností učitele a učebních činností žáků, který je zaměřen na plnění výukových cílů.

V současné době se nejčastěji pro potřeby školní i mimoškolní didaktiky užívá klasifikace metod výuky podle I.J. Lerner, která vychází z charakteru poznávacích činností žáka při osvojování vědomostí a ze základní charakteristiky vedoucího, který tuto činnost organizuje.

5.2.1 Výukové metody rozdělujeme do dvou základních skupin:

A. Reproductivní metody, při nichž si žák osvojuje hotové vědomosti a na požádání je reprodukuje. Sem patří: informačně receptivní metoda a reproductivní metoda. Obě reproductivní metody jsou ve školách nejfrekventovanější (jsou neekonomičtější, nejúčelnější a vedou rychle k cíli).

B. Produktivní metody, které se vyznačují tím, že žáci získávají převážně samostatně nové poznatky jako výsledek tvořivé činnosti. Sem řadíme heuristickou metodu a výzkumnou metodu. Během těchto metod je nutné neustálé řízení a usměrňování činnosti žáků a kontrola a ověřování výsledků.

Dále existuje ještě metoda problémového výkladu, kterou řadíme do přechodné skupiny, neboť předpokládá jak osvojování hotových informací, tak i prvky tvořivé činnosti.

Informačně receptivní metoda

- je charakterizována předáváním hotových informací žákům
- realizuje se formou výkladu, vysvětlování, popisem, ilustrací, čtením
- podstatou je prezentace hotové informace učitelem a její uvědomělé vnímání žáky
- osvojení závisí na temperamentu, intelektuálních schopnostech, praktických zkušenostech každého žáka
- každý žák potřebuje vlastní tempo a vlastní počet opakování, na to nesmíte nikdy zapomínat
- **Příklad** – seznámení s rybářským řádem formou výkladu a čtením ukázek

Reproductivní metoda

- podstatě je metodou organizovaného opakování způsobů činností
- didaktická podstata je v tom, že vedoucí vytváří systém učebních úloh pro činnost která je žákům v podstatě již známa
- plnění úloh se realizuje ústní reprodukcí, opakovaným rozhovorem, čtením, psaním, prováděním rybářských výkonů, výtvarných cvičení,...

Metoda problémového výkladu

- vedoucí vytyčuje problém (problém to je pouze pro žáky, učitel řešení zná) a před žáky ho postupně řeší
- žáci si sledují postup řešení (formulace problému, stanovení známých a neznámých hodnot, analýza problému, formulace postupu řešení, výběr optimálního řešení, potvrzení správnosti daného řešení, vlastní řešení daného problému)
- u této metody již dominuje tvořivé myšlení
- **Příklad** – na tabuli visí dva obrázky ryb ze stejné čeledi, žáci po výkladu vedoucího společně hledají společné i rozlišné znaky

Heuristická metoda

- vedoucí konstruuje učební úlohy tak, aby pro žáky znamenaly určitou obtíž a vyžadovaly od nich samostatné řešení některých fází
- charakteristickým znakem je rovnováha mezi aktivitou učitele a žáků
- **Příklad** – vysvětlení práv a povinností rybáře – vedoucí navádí správnými dotazy děti k tomu, aby samy vyjmenovaly povinnosti i práva rybáře a dokázaly je odůvodnit a ukázat příklady z praxe

Výzkumná metoda

- vyžaduje od žáků hledání řešení pro celistvý problémový úkol
- aktivita učitele ustupuje do pozadí
- **Příklad** - žáci musí bez pomoci učitele sestavit udici na plavanou

Nejjednodušší jsou samozřejmě první dvě metody, přesto se nebraňte využití všech pěti metod. Zabere vám to sice více času, ale rozhodně brzy sklídíte první plody své práce. Děti se spíše zabaví, vydrží se déle soustředit, úspěch při řešení problémů je pro ně velkou motivací a kroužky jsou pro ně více zajímavé.

Toto je členění na základě učebních aktivit žáka a jim odpovídajících výukových činností učitele. Formy jejich vyjádření i prostředky realizace jsou různé. Proto předkládáme komplexní klasifikaci základních skupin metod výuky.

5.2.2 Komplexní klasifikace základních skupin metod výuky

A. metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků - aspekt didaktický

metody slovní

- monologické metody (popis, vysvětlování, vyprávění, přednáška)
- dialogické metody (rozhovor, diskuse, dramatizace)
- metody písemných prací (písemná cvičení, kompozice)
- metody práce s knihou

metody názorně demonstrační

- pozorování předmětů a jevů
- předvádění (předmětů, pokusů, modelů)
- demonstrace obrazů statických
- projekce statická a dynamická

metody praktické

- nácvik pohybových a pracovních dovedností
- žákovské laborování
- pracovní činnosti (výlov)
- grafické a výtvarné činnosti

B. metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků

metody sdělovací

metody samostatné práce žáků

metody badatelské a výzkumné

C. struktura metod z hlediska myšlenkových operací - aspekt logický

postup srovnávací

postup induktivní

postup deduktivní

postup analyticko - syntetický

D. varianty metod z hlediska fází výuky

metody motivační

metody expoziční

metody fixační

metody diagnostické

metody aplikační

E. varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků

kombinace metod s vyučovacími formami

kombinace metod s vyučovacími pomůckami

Následuje stručný rozbor nejužívanějších metod výuky:

Metody slovní

- patří mezi nejvšestrannější metody, slovo je pro učitele nástroj nejefektivnějšího a nejrychlejšího přenosu požadovaných informací
- mezi slovní metody monologické patří vysvětlování, přednáška, vyprávění a instruktáž (tyto metody se používají ve chvílích, kdy se učitel nemůže opřít o předchozí žákovské zkušenosti)
- během výuky nikdy neužívejte pouze slovní monologickou metodu, vždy je nutné prokládat ji řadou otázek, tím si ověříte, zda děti vašemu výkladu rozumí, zda vás vnímají a spíše udržíte jejich pozornost, také měňte sílu a barvu hlasu, vyvarujte se monotónnosti
- mezi metody dialogické patří rozhovor, diskuse, dramatizace atd.

Metoda práce s knihou

- naučit děti pracovat s knihou, ale i s dalšími pomůckami je velmi důležité, k dispozici je mnoho pomůcek, které děti mohou k učení využít, existují kartičky ryb a rostlin, CD, učebnice, atlasy atd., naučí-li se s těmito pomůckami dítě pracovat, zvyšuje se jeho učební aktivita

- tato metoda by měla být ve výuce pravidelně užívána, aby si děti tuto dovednost upevnily
- některé kapitoly z knih by mělo dítě čas od času samo zpracovat, k tomu mohou sloužit referáty, ať již ústní nebo písemné – je nutné tyto referáty vždy zhodnotit a poukázat na pozitivní aspekty, ale i na nedostatky a naznačit další postup

Metody názorně demonstrační

- je třeba předem naplánovat potřebné materiály, pomůcky a funkčnost technických zařízení
- je-li to možné, zapojte do předvádění žáky, aktivizujte je k otázkám a spolupráci
- neustále prověřujte, zda bylo učivo pochopeno
- po ukončení předvádění nechte děti, aby samy shrnuly hlavní poznatky
- předvádění by mělo zaujmout co nejvíce smyslů
- vzhledem k věku požadujte, aby si děti kreslily schémata nebo si psaly poznámky
- tyto metody se opírají o přímý názor, často o pasivní pozorování jevů, jsou důležité především pro počáteční fázi poznání, které začíná často prožitkem a vjemem

Učení vyučováním

Zde se vracíme k již zmíněným referátům. Při jejich přípravě je nutné, abyste byli dětem vždy nápomocni, a to především, jedná-li se o jejich první vystoupení.

Poradte jim učební pomůcky, zdroje, časové rozvržení atd.

Brainstormingové metody

Podstata této metody spočívá v tom, že po oznámení problému každé dítě bezprostředně a bez přemýšlení vysloví svůj nápad na možné řešení problému. V následné fázi mají všichni aktéři povinnost podrobit názory ostatních kritice a postupně hledat optimální řešení.

K této metodě je třeba, aby aktéři brainstormingu měli již nějaké zkušenosti s daným problémem.

Děti se zde učí akceptovat, podporovat a hodnotit názory ostatních a komunikovat. Velmi důležité je, aby se předem stanovila pravidla a vedoucí tento druh diskuse řídil.

Podobným způsobem probíhají inscenační metody (metody hraní rolí) a situační metody.

5.3 Organizační formy výuky

Jde o způsob o vytvoření prostředí a způsob organizace činnosti učitele i žáků při vyučování. Spojení organizačních forem s vhodnými metodami je totiž klíčem ke splnění cílů výuky. Při výběru organizačních forem je třeba zamyslet se nad věkem dětí, nad počtem a samozřejmě nad prostředím (třída, hřiště, řeka atd...).

5.3.1 Individuální výuka

Tento styl výuky je vhodný zejména, pokud máme na kroužku děti s různými stupni znalostí. Často se střetáváme s problémem, že některé děti navštěvují kroužek již několikátý rok a jsou v jedné skupině s úplnými nováčky. Individuální výuka je jedním z možných řešení.

Děti jsou zpravidla shromážděni v jedné místnosti, mají různé zkušenosti, jsou různého věku a jejich počet bývá různý. Každý pracuje individuálně, navzájem nespolupracují, jejich činnost řídí pouze vedoucí.

Nevyužívejte však této formy příliš často, jinak se děti začnou nudit.

5.3.2 Hromadná a frontální výuka

Zde není třeba cokoli vysvětlovat, jedná se klasické vyučování, jaké znáte ze školních lavic. Jedná se o děti stejného věku, přesně daného počtu. Sedí v lavicích a učitel je před nimi. Tato forma výuky je v poslední časo kritizovaná, hodiny vede často pouze učitel a žák se nijak nevyvíjí. Není brán ohled na individualitu žáka.

5.3.3 Individualizovaná výuka

Měla by vycházet z hromadné výuky, ale učitel by se měl více soustředit na jednotlivé žáky. Žák by měl sám pouze za asistence učitele přijít na řešení jednotlivých problémů. Takže žáci sice probírají jednotnou látku, používají jednotné pomůcky, ale každý pracuje sám za sebe a svým tempem. Vedoucí jejich práci řídí.

5.3.4 Diferencovaná výuka

Použití diferencované výuky je velmi diskutabilní. Jedná se o rozčlenění dětí do skupin podle diference. Nejčastěji se děti seskupují podle intelektuální úrovně. V kroužku můžete použít rozlišení podle věku nebo podle zkušeností. Výhodou je, že nadané a zkušené děti jsou přiměřeně zatíženy a nenudí se, pomalejší děti nemusí spěchat, může se jim věnovat více času. Lze takto více rozvíjet aktivitu žáků.

Problém bývá v tom, že zkušenější děti se často těm slabším posmívají, vzniká přílišná rivalita. Pomalejším a nezkušenějším žákům pak chybí táhnoucí vzory.

Je lepší se k tomuto způsobu přiklánět až ve chvíli, kdy dobře poznáte své svěřence.

5.3.5 Skupinová výuka

Děti se rozdělí do skupin, skupiny by se měly na každém kroužku měnit a měly by se v nich objevit starší žáci, zkušenější v kombinaci s mladšími a méně zkušenými. Skupinové výuky lze využít téměř při veškeré výuce, ať již sedíme s dětmi v učebně a učíme se o rybách, či ať vyrazíme s prutem k vodě.

Co se týče velikostí skupin, ideální je 5 – 7 dětí, ale samozřejmě záleží na činnosti. Skupinou nazýváme už i práci ve dvojicích. Při sestavování skupin je vždy optimálnější dát dohromady například dva slabší žáky s jedním výkonnějším. Sestavíte-li skupinu obráceně, dva výkonnější žáci pracují a ten slabší se s nimi pouze „veze“.

Děti se při skupinové práci učí respektovat sebe i ostatní, prosazovat si svůj názor a zároveň tolerovat názory jiných.

Vedoucí předem připravuje pomůcky potřebné k práci, motivuje žáky, usměrňuje vytvoření skupin, podporuje výměnu názorů, shrnuje a hodnotí výsledky práce.

Každý člověk, který pracuje s dětmi, musí být zároveň i psycholog a právě tato forma výuky umožňuje poznat děti velmi důvěrně.

5.3.6 Projektová výuka

I při vedení rybářského kroužku se dá realizovat projektová výuka. Projektové vyučování je v dnešní době velmi oblíbená metoda vyučování. Je založena na propojení praxe a teorie. Tato metoda vede ke kreativě a vlastní činnosti žáka.

Projekty se dají dělit do mnoha skupin, podle doby trvání, místa, počtu žáků, ale základem každého projektu je dobrý a zajímavý nápad, nadšení pro věc a často se během jeho realizace s dětmi naučíte mnohem více než při besedách ve třídě.

Zkuste si například vytvořit naučnou stezku, sestavte vlastní knihu o rybách, udělejte si mokry den a podobně.

5.4 Učební pomůcky

Učební pomůcky patří k důležitým činitelům výuky. Je prokázáno, že člověk vnímá téměř 80% informací zrakem, 12% informací sluchem, 5% hmatem a 3% ostatními smysly. Školní výklad je však přesně opačný, nejvíce se působí na dětský sluch. A to už i Jan Ámos Komenský tvrdil, že ideální je působit na několik smyslů najednou.

Připravíte-li si svůj výklad sebelépe, pokud vás děti nebudou poslouchat, nemá smysl žádná snaha. Ignorovat obrázek na interaktivní tabuli nebo rybu v akváriu je mnohem těžší než ignorovat váš výklad.

Pomůcky také slouží ke zvýšení zájmu žáků, jsou snáze zapamatovatelné a projevujete jimi svůj vlastní zájem.

Kvalitní vedoucí by měl mít trvalý aktualizovaný přehled o všech prostředcích, které má ve škole (domě dětí) k dispozici. Měl by se s nimi včas seznámit a umět

s nimi pracovat. Také je důležité znát většinu dostupných materiálů (CD, výukové programy, knihy, atlasy, edice).

5.4.1 Typy vizuálních pomůcek

A. Rozmnožované materiály

Pokud máte přístup ke kopírce a tiskárně, máte napůl vyhráno. Na internetu seženete spoustu materiálů o rybářství, přírodě, rybářském zákoníku a podobně. Stačí pouze vytisknout a rozmnožit. Mnoho obrázků si můžete zvětšit, také můžete kopírovat z knih či rybářských časopisů. Nezapomínejte na dodržování autorských práv!

Rozmnožený materiál projděte se svými svěřenci, ať již společně nebo formou samostatné práce, dejte jim například za úkol podtrhnout si nejdůležitější části textu – tím dosáhnete toho, aby si jej přečetli, jinak to zřejmě neudělají.

Další možností je vypracování pracovního listu, kde žáci doplňují chybějící slova, přiřazují obrázky a podobně. Pokud budete vyrábět materiály sami, nepřehlcujte stránky informacemi, snažte se, aby byly listy přehledné a zaujaly na první pohled. Ponechávejte volné okraje kvůli kopírování.

Při kopírování nepřekračujte rozumnou míru. Neměli by se rozdat více jak dva papíry během jedné hodiny. Jestliže máte pocit, že žáci potřebují více materiály, uveďte do pracovních listů odkazy na dostupnou literaturu nebo webové stránky.

B. Tabule

Možností, jak využít tabuli je nespočet. Někdo ji užívá jako obrovský pracovní blok, na který črtá poznámky a kresby, dalšímu slouží pro poznámky, které si mají žáci zapsat. Jiní zapisují hlavní myšlenky svého výkladu, aby na ně soustředili pozornost posluchačů. Někdo na tabuli napíše již před hodinou jakousi osnovu a v hodině již tabuli nepoužívá.

Žádná jiná pomůcka není tak přizpůsobivá a v tom tkví její přednost, vyzkoušejte tedy všemožné způsoby a najděte si svůj styl. Nezapomínejte při tom na několik zásad:

- vždy začínějte s čistou tabulí, například si určete službu, která ji hned na začátku kroužku nebo před ním smaže
- neužívejte svůj běžný rukopis ani příliš velká tiskací písma, ideální je velikost 3-4 cm, správnou velikost posuďte pohledem z úrovně nejvzdálenějšího dítěte
- nestůjíte před tabulí
- zkontrolujte, zda se deska neleskne
- mluvte k dětem, nikoliv k tabuli, naučte se zvýšit hlas
- nepřepněte tabuli, vše nedůležité smažte – ne příliš rychle
- barevné křídly užívejte jen ke speciálním účelům
- děti jsou ze školy zvyklé, že většinu informací z tabule si přepisují do sešitu – pokud nechcete, aby si všechny vaše poznámky psaly, včas jim to sdělte
- pokud chcete, aby si poznámky zapsaly, nechte jim na to čas, během přepisování by nevnímaly doprovodný výklad
- ne každý učí ve třídě, pokud nemáte ve své klubovně tabuli, je možné použít tabuli přenosnou, ideální je magnetická (můžete ji použít i k zavěšení obrázků)
- přenosné bílé tabule lze vyrobit tak, že zarámujete natřenou kovovou desku
- vhodnou alternativou je také zpětný projektor nebo interaktivní tabule

C. Modely a skutečnost

Obrázek vydá za tisíc slov, model nebo dokonce skutečnost je nedocenitelný. Přineste na kroužek živou rybkou, rostliny, pruty a máte mnohonásobně vyšší šanci, že si děti z vaší hodiny hodně odnesou. Modely a skutečné předměty přináší do hodin realitu.

D. Tabulky, vývěsky, nástěnné obrazy

Různé plakáty, tabulky, obrázky, diagramy, grafy si můžete zakoupit, půjčit od učitelů biologie nebo vyrobit. Ideální je, začlenit je do výuky a poté nechat ve třídě nebo v klubovně nějakou dobu vyvěšené, děti si je budou prohlížet, aniž by si to uvědomovaly.

E. DVD, video, audio

Děti pokládají televizi i rádio za zdroj zábavy. Přesto je třeba žáky zaujmout a naučit, aby video sledovali a učili se z něj.

Pořad vždy na začátku představte, aby jste udrželi pozornost, napište na tabuli několik otázek, které se k danému pořadu vztahují a žáci na ně musí odpovědět.

Není nutné pouštět celé pořady, používejte posunovač, který vám dovolí posouvat jednotlivé pasáže.

Video zastavujte, vracejte, abyste upozornili na konkrétní jevy sledovaného pořadu. Vždy se na pořad dívejte ještě před promítáním, a i když jej vidíte posté netvařte se znuděně.

Velmi příjemnou alternativou je také využití diktafonu nebo videokamery. Vezměte kameru třeba na ryby a pak si společně pusťte video a zhodnoťte techniku dětí.

F. Počítače

Počítač je další vyučovací pomůckou, která má nespočet využití. Na internetu najdete velké množství elektronických publikací, učebnic a encyklopedií. Na trhu jsou k dispozici i rybářské CD, další možností jsou výukové programy.

5.5 Ukázka přípravy

Datum: 27.4. 2009

Zájmová činnost: Rybářský kroužek

Tématický celek: Rybářský řád

Téma hodiny: Míry ryb

Téma minulé hodiny: Poznávání ryb

Cíl hodiny: děti se seznamují se zákonnými mírami ryb a dokáží správně měřit

Vyučovací metody: kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, skupinová, aplikační metody

Myšlenkové operace: analyticko - syntetická, srovnání, konkretizace, indukce, dedukce

Motivace: práce s živým materiálem, zkušenosti z praxe

Forma práce: ústní

Organizační forma vyučování: individuální, skupinová

Pomůcky: sešit, tabule, metr, živá ryba, Rybářský řád

Průběh hodiny:

Úvod: Seznámení s náplní a cílem hodiny.
15 min Opakování poznávání ryb formou her.
(př.: Na motivy hry Křeslo pro hosta – vedoucí si myslí rybu, děti se ptají na charakteristické znaky, vedoucí může odpovídat pouze ANO - NE.)

Výklad : Seznámení s typy měřidel, popis správného měření úlovku,
10 min uvedení do problematiky zákonných délek ryb.

Zápis do sešitu: Zápis probrané látky.
10 min

Procvičování měření: Vedoucí ukazuje , jak se správně měří ryba. Děti se rozdělují do
15 min skupin a postupně si zkoušejí změřit rybu za dozoru vedoucího.

Závěr: Shrnutí nové látky, opakování a zhodnocení hodiny vedoucím i
10 min dětmi. Zadáni domácího úkolu – děti se rozdělí do skupin a každá skupina si připraví referát na jednu kaprovitou rybu.

6. NA CO BYSTE NEMĚLI ZAPOMENOUT

O některých částech vyučovacích hodin se nikde příliš nemluví a přesto jsou pro hladký průběh a dobré výsledky vyučování velmi důležité. Připomeňme si tedy alespoň některé z nich.

6.1 Motivace

Motivace je předpoklad úspěšného učení, je tedy důležité přimět své svěřence k tomu, aby se učit chtěli. Bez motivace je učení značně neefektivní.

Jako vedoucí kroužku jste oproti učitelům v částečné výhodě, na kroužek totiž děti chodí dobrovolně. To však neznamená, že se budou i dobrovolně učit.

Proč se děti chtějí učit?

A. Věci, které se učí, se jim hodí

- bohužel je nutno si přiznat, že většina učiva na základních školách má malé praktické využití. Vy máte ovšem opět výhodu. Veškeré poznatky z rybářského kroužku se hodí do dalšího rybářského života. Rybář, který nezná ryby, rybářský řád, přírodu nebo rybolovnou techniku, je velmi špatným rybářem.

B. Kvalifikace, kterou učením získají, se jim hodí

- tak k tomu nemusíme nic dodávat. Bez práce nejsou koláče, bez učení není rybářské povolenky.

C. Úspěch při učení zvyšuje dětem sebevědomí

- zvýšení sebevědomí představuje hlavní motivační faktor. Když se dětem něco povede, naplňuje je to pocitem, že něčeho dosáhly. Proto mezi dětmi vzniká soutěživost a zájem o známky ostatních, ze stejného důvodu mají děti rády náročné úkoly – uspět je pro ně zábavné. Pokud nepoužíváte známky, vymyslete jinou formu hodnocení. Hodnotit byste měli bezprostředně po splnění úkolu,

jinak tato motivace ztrácí smysl. Pokud děti čekají na ohodnocení svých prací třeba i několik dní, ztrácejí zájem.

D. Dobré výsledky vyvolávají příznivý ohlas učitele, spolužáků i rodičů

- tady opět hraje roli sebevědomí, nikdo nechce být za hlupáčka a i slabší děti se tak snaží držet krok s celým kolektivem. Pozor však na děti, které se snaží získat postavení v kolektivu tím, že učení a hodnoty s ním spojené odmítají.

E. Když se nebudou učit přijdou nepříznivé důsledky

- otázka trestu je stále diskutabilní, dítě by však z něčeho strach mít mělo. Například, pokud se nebudeš učit, nevezmu tě na soustředění a podobně.

F. Zjišťují, že učení je zábavné

- záleží především na vás, zda dokážete dítě zaujmout. Zaujmu je zejména neobvyklé činnosti, které rozvíjí jejich sebevyjadřování a tvořivost.

Jak probouzet zájem žáků?

- sami projevujte zájem – buďte pro svůj obor nadšeni
- ukazujte, jaký význam má rybařina ve skutečném světě
- noste do teoretických hodin předměty z praxe, pouštějte instruktážní filmy, začleňte do hodin návštěvy odborníků a exkurze
- využívejte tvořivosti a sebevyjadřování žáků
- pravidelně obměňujte činnost žáků
- využívejte překvapení a neobvyklých činností
- zadávejte soutěživé a problémové úkoly
- dávejte dětem hádanky, na které jim později sdělíte správnou odpověď
- dodejte svému oboru osobní rozměr

- nešetřete chválou, kritiku si dobře rozmyslete

6.2 Hodnocení

Hodnocení měří hloubku a šíři znalostí a dovedností, kterých dítě během kursu dosáhlo. Může klasifikovat jednotlivé výkony, pomáhat při výběru kandidátů, sloužit jako síto, ale také poskytovat dětem i učitelům cíl a možnost srovnání. Je velmi důležitou součástí každé výuky a slouží jako jedna z možností motivace.

Hodnotit můžete během celého kurzu (průběžné hodnocení) a také na konci kurzu (finální hodnocení).

Otázka hodnocení je opět velmi diskutabilní. Nejčastěji se používají známky, začíná se rozšiřovat slovní hodnocení, přesto ani jedno z nich nemůže být úplně přesné. Přesto se bez hodnocení neobejdete. Správně prováděné hodnocení inspiruje, motivuje a dodává zpětnou vazbu.

I během hodnocení berete ohled na jednotlivé žáky. Někteří potřebují pro stejný výkon mnohem více času. Dětem tedy objasňujte věci tak dlouho, jak budou pokládat za potřebné. Oznamujte jim, proč neuspěly, aby si mohly uvědomit chyby, opravit je nebo se zdokonalit v dovednostech, umožněte jim libovolný počet pokusů. Také jasně formulujte své požadavky.

Je-li většina dětí neúspěšná, změňte styl výuky.

Velice oblíbenou formou je sebeocenění, učíme tak dítě, aby si uvědomovalo svá slabá místa, stanovilo si cíle a pokusilo se o zlepšení, děti tak přebírají odpovědnost za své učení.

6.3 Tělovýchovné a relaxační chvílky

Z duševní práce, tíživých pocitů z dlouhodobého sezení v lavici, z prostředí přetopeného a často málo větraného, šerého nebo naopak přesvětleného vzniká u žáků únava. Kdykoliv se začnou u dětí projevovat příznaky únavy a snížení pozornosti, je třeba je odstranit. Pohyb je nejúčinnějším způsobem aktivního odpočinku a odstranění únavy.

Přispívá k utváření zdravého způsobu života s aktivním využíváním tělesných cvičení.

Úkolem dvou až tříminutového cvičení je odstranit únavu a zlepšit pracovní výkonnost. Toto cvičení zařazujeme v průběhu vyučovací hodiny a nazýváme jej tělovýchovnou chvilkou.

Obsahem tělovýchovných chviliek jsou uvolňovací a protahovací cviky, posilování svalstva, páteře, břicha a končetin a dýchací cviky.

Při realizaci tělovýchovných chviliek vyvětrejte místnost, dejte pozor, ať si žádné z dětí neublíží (například o nábytek), doporučte jim sundat si svrchní oděv.

Příklad využití

A. Signál

Děti včetně vedoucího stojí v kruhu, těsně vedle sebe. Vedoucí „plácne“ pravou rukou svého souseda po pravé ruce do levé ruky. Ten signál přijme, zpracuje celým tělem a opět pravou rukou posílá svému sousedovi po pravé ruce do levé ruky. Hra pokračuje do té chvíle, až opět tento signál - plácnutí přijde k učiteli.

Druhé kolo můžeme ztížit. Vedoucí vyšle stejným způsobem jeden signál, když je tento impuls u třetího (čtvrtého) žáka, vyšle další - například dvě plácnutí. Žáci se soustředí na příjem signálu a poslání dál, ale také na počet plácnutí. Po ukončení ještě v kruhu proběhne rychlé sebehodnocení - jak jsme se cítili, jak se nám dařilo, co se nám ještě příliš nedaří. Tato hra přináší nejen „vypnutí“, ale i spoustu legrace.

B. Hra s opakováním látky

Děti opět stojí v kruhu. Vedoucí pokládá otázky z aktuálně probírané látky nebo má připravené kartičky s otázkami (Kolik má kapr vousků?, ...)

Děti neodpovídají slovy, ale podle pokynů vedoucího například tleskáním, dřepy, poskoky, zvedáním ramenem, vyhozením míčku...

Tělovýchovné chvilky:

- slouží ke zpestření výuky
- odstraňují únavu
- kompenzují jednostrannou zátěž projevující se zvýšeným duševním zatížením, statickým sedavým zatížením, tedy nedostatkem pohybu

- pozitivně ovlivňují pozornost žáků
- pomáhají učitelům při výuce jednotlivých předmětů – děti se po zařazení určitých cvičení na začátku vyučovací hodiny lépe učí psát, číst, počítat
- pozitivně působí na vytváření návyku správného držení těla
- upevňují kladný vztah dítěte k pohybové aktivitě

Mezi tělovýchovné chvíle patří i chvíle relaxační. Relaxace je fyziologický, přirozený způsob podporování a urychlování regenerace organismu. V současné době pronikají uvolňovací metody do všech tělesných systémů i sportů.

Je třeba využívat nejdříve metody přirozené a bezpečné, které vycházejí z uvolnění kosterního svalstva. Jsou to pohyby kyvadlové, komihavé, kroužení, protřepávání. Později přidáváme náročnější postupy vyžadující pozornost a soustředění na dění ve svalech.

Efektivní postupy relaxace respektují dominantní části těla jako jsou palce, prsty rukou, prsty nohou, tvář, brada, jazyk. Je proto účelné při relaxačních postupech věnovat těmto částem těla větší pozornost. Vede to cestou projekce přes CNS (centrální nervová soustava) k hlubšímu uvolnění svaloviny vzhledem k tomu, že těmto částem těla přísluší větší část motorické i sensorické plochy kůry mozku. Na tyto zóny se soustředíme také při provádění porelaxační aktivity.

Při aktivním vnímání pocitů relaxace a správném dýchání se dostaví krásný pocit uvolnění a mizí únava.

Cílem relaxačního cvičení je schopnost relaxovat v jakýchkoliv podmínkách. Nelze oddělovat relaxaci tělesnou a duševní, neboť se vyznačují těsnou vzájemnou vazbou.

Pro relaxační cvičení je potřeba zajistit vhodné podmínky.

Mezi ně patří například:

- vyvětraná místnost, ne příliš osvětlená
- teplo v místnosti (prochládlé svaly se obtížně uvolňují)
- vyloučit rušivé podněty zvenčí (zrakové i sluchové), nevadí šum, vadí však výrazné zvuky jako například hlasitý hovor
- možnost použití tiché uklidňující hudební kulisy

- cvičení provádět raději se zavřenýma očima (vyloučíme rozptylování zrakem)
- čistá, dostatečně pevná, rovná podložka, ne příliš tvrdá
- oblečení teplé, volné
- vyloučit z mysli všechny starosti
- koncentrace, soustředění se na klidné plynutí dechu

Polohy vhodné k relaxaci:

- lež (případně s podložením některých částí těla)
- lež na břiše
- lež na boku s pokrčenou dolní končetinou
- uvolněný sed – poloha vozky, klek sedmo

Příklad relaxačního cvičení:

A. Relaxace pomocí dotyků

Můžeme se dotýkat prsty rukou, zády či jinými částmi těla. Velmi vhodné, zejména u dětí, je použít k navození pocitu uvolnění příjemných materiálů – molitanových míčků, tenisových míčků, reflexních míčků aj., peříček, kožešinek, štětečků a ostatních na dotek příjemných materiálů.

Těmito pomůckami buď jenom hladíme některé části těla (ruce - dlaně, hřbety rukou, tváře), nebo provádíme jemné krouživé pohyby po celém těle. Cvičení provádíme ve dvojicích nebo ve skupině.

U malých dětí je vhodné použít vhodného slovního doprovodu, písničky, říkanky.

6.4 Didaktické hry

Své místo v každém vyučování mají i hry. Přece jen vyučujeme děti, ty jsou hravé a často během hry získají více znalostí a dovedností než během celého výkladu.

Ve výuce využíváme zejména her didaktických. Didaktická hra je spontánní činnost dětí, která sleduje didaktické cíle. Může se odehrávat v učebně, tělocvičně, na hřišti, v přírodě. Má svá pravidla, vyžaduje průběžné řízení, závěrečné vyhodnocení. Je

určena jednotlivcům i skupinám, přičemž role pedagogického vedoucího mívá široké rozpětí od hlavního organizátora až po pozorovatele. Její předností je stimulační náboj, nebot' probouzí zájem, zvyšuje angažovanost žáků na prováděných činnostech, podporuje jejich tvořivost, spontaneitu, spolupráci i soutěživost, nutí je využívat různých poznatků a dovedností, zapojovat životní zkušenosti. Některé didaktické hry se blíží modelovým situacím reálného života.

Didaktická hra klade velké nároky na přípravu ze strany učitele. Na tom závisí i její úspěch. Při jejím sestavování a přípravě na vyučovací hodinu musí učitel promyslet její obsah, její místo ve struktuře hodiny a metodiku jejího provedení - tj. cíl, materiály a pomůcky pro hru, dobu trvání, organizaci žáků, seznámení s pravidly, závěr hry a vyhodnocení. Učitel si musí promyslet, které vědomosti a návyky se v průběhu hry budou formovat (včetně výchovných cílů, jako např.: výchova vůle a paměti, vzájemná pomoc,...)

Nejčastěji trvá didaktická hra 5 - 10 minut, ale může trvat i déle. Hry mohou být organizovány pro jednotlivce, skupiny 2 - 6 členné, ale i pro celé třídy nebo školy.

Didaktickou hru zahajuje učitel vhodným úvodem - motivací. Uvede její název a námět, určí úkoly, vysvětlí pravidla, objasní funkci rozhodčího a způsob řešení sporů a uvede čas zahájení a ukončení hry a podmínky vítězství. Učitel rozdělí žáky do skupin pokud možno rovnocenných. Na daný povel začnou žáci hrát. Učitel hru řídí tak, aby nepůsobil rušivě.

Příklad didaktické hry:

Kvíz

- soutěž mezi skupinami, oblíbená hra k oživení, opakování
- otázky zpravidla klade vedoucí (pokud si je připravují děti, učitel má právo otázku přeformulovat nebo odmítnout)
- jednou z možností je vymyšlení otázek s několika odpověďmi, skupina si vybírá správnou odpověď
- na začátku je nutné stanovit si pravidla – např. správná odpověď – 3 body, správná odpověď s pomocí kamaráda 2 body, správná odpověď s pomocí sešitu – 1 bod
- na konci hry nezapomínejte na hodnocení

Velký úspěch mívají veškeré obdoby televizních her, počítačové hry a podobně.

7. NA CO POZOR

7.1 Nekázeň a její řešení

Kázeň spočívá v tom, jak děti dokáží zachovávat společenská a klubová pravidla, jak spolupracují s vedoucím na plnění cílů, a jak se podílejí na vytváření sociálního klimatu. Začínající vedoucí se často nejvíce setkávají s nekázní. Pokud si získáte autoritu a důvěru svých svěřenců, máte napůl vyhráno.

Na nekázeň mají vliv biologické faktory, výchova, ale i okamžitá atmosféra ve třídě. Často můžete nekázní předejít.

- pozor na nudu, pokud jsou úkoly příliš jednoduché, výklad monotónní a žáci se začnou nudit, žádná motivace v tu chvíli nefunguje
- vyvarujte se dlouhotrvající duševní námaze, střídejte různé aktivity
- děti, které zažili několik selhání, nejsou ochotni zapojit se do řešení nových problémů a vzdorují, věnujte se jim, podporujte je
- reagujte na nevhodné chování, pokud nebudete reagovat, bude se stupňovat, děti si vás zkoušejí, zejména zpočátku, určete si pravidla
- snažte se vždy najít jádro problému, důležitá je komunikace
- neměňte příliš často názory, ztratíte autoritu
- dohodněte se s dítětem na řešení – zeptejte se dítěte, jak chce svůj problém řešit, navrhněte mu možnosti řešení, rozhovor by měl probíhat mezi čtyřma očima
- při opakované nekázní svou reakci stupňujte

V případě nekázně:

- podívejte se na žáka
- hleďte mu chvíli do očí
- jděte jeho směrem a nespouštějte z něj oči
- zůstaňte v jeho blízkosti, zavrťte hlavou nebo se zamračte

nebo

- zarazte se v řeči a dívejte se na žáka, dokud si toho nevšimne, hleďte mu beze slova do očí a pak pokračujte
- jmenujte dítě bez dalšího vysvětlení
- položte dítěti otázku z právě probírané látky, požádejte jej, aby ostatním vysvětlil určitou věc, kterou právě řešíte
- položte dítěti otázku týkající se jeho chování
- přesad'te jej, pokud to nepomůže oddělte jej od ostatních
- promluvte si s rodiči
- nikdy nesmíte dítě uhdit nebo jinak fyzicky trestat, nevykazujte dítě z místnosti, jste za něj zodpovědní
- snažte se být nezaujatí děti to vycítí
- chystáte-li se dítě potrestat, vždy si ověřte, zda to bylo skutečně tak, jak předpokládáte

7.2 Šikana

Šikana je jednou z nejzásadnějších forem porušení zásad mezilidského soužití. Často není na první pohled vidět a šikanované dítě se málokdy přijde svěřit. Musíte tedy umět pozorovat.

- sledujte a zamezte posměšným poznámkám, pokořujícím přezdívám, hrubým žertům, přílišné kritice dítěte
- zvyšte zájem o dítě, které nemá kamarády, je často samo a vyhledává vaši blízkost
- šikanované dítě bývá nejisté, ustrašené, působí smutně, nešťastně a má sklony k pláči, zhoršuje se jeho prospěch
- mívá poškozené a znečištěné školní potřeby či drobná poranění, které není schopno vysvětlit

Oběti šikany vždy potřebují pomoc, nepodceňujte šikanu, zejména na táborech nebo soustředěních, pokud dítě náhle přestane kroužek navštěvovat, zjistěte si důvody. U mladších dětí často stačí domluva, ale přesto pohrozte tresty a sankcemi.

Sdělte dětem telefonní číslo na Linku bezpečí a Kruh bezpečí.

Řešení odhalené šikany:

- A. Nejdříve musíte poznat situaci tak, jak ji vidí poškozený. Neustále si udržujte nadhled (někdy si děti vymýšlejí).
- B. Pokud zjistíte, že s největší pravděpodobností jde o šikanu, zjistěte u koho situace vznikla, kde vznikla, jak dlouho trvá, jak rychle se vyvíjí. Nenápadně se vyptejte ostatních dětí, často vás navedou.
- C. Po celou dobu buďte vnímavými posluchači.
- D. Okamžitě upozorněte rodiče a tresty a sankce konzultujte s nimi.
- E. Poskytněte dítěti maximální ochranu, přesvědčete jej o tom, že vám může důvěřovat.

8. POPRVÉ PŘED DĚTMI

- nečtěte z poznámek, lepší je připravit si prezentaci, kterou promítnete na projektoru nebo na interaktivní tabuli
- představte se a seznamte děti se svou kvalifikací a zkušenostmi, rozhodně však neříkejte, že jde o vaši první hodinu
- přineste si na hodinu sklenku vody, zřejmě vám vyschne v krku
- dostavte se včas
- oblékněte se reprezentativně
- seznamte děti s plánem na celý rok a s jednotlivými tematickými celky
- zjistěte, jaké zkušenosti s rybařením mají, nechte je vyprávět zajímavé historky
- snažte se zapamatovat si jejich jména
- určete si jasná pravidla
- seznamte děti se základními body školního řádu
- nebojte se přiznat chybu nebo říci, že nevíte, je to lepší než si vymýšlet nesmysly
- sdělte dětem, jak vás mají oslovovat, určete si, zda vám budou tykat nebo vykat, v podstatě je to jen na vás, příliš na tom nezáleží, ale oslovení by mělo být

jednotné (není dobré, když někdo tyká a někdo vykává), pokud zvolíte vykání děti si vás zařadí do stejné škatulky jako učitele a vy byste jim měl být blíž

9. PO PRVNÍM KROUŽKU

V přípravě si nechte místo na vyhodnocení hodiny. Hodinu si vyhodnoťte hned po kroužku, poznamenejte si chyby. Pouze pokud dokážete reálně reflektovat své úspěchy a chyby, tak dosáhnete úspěchů. Pokud budete příliš sebekritičtí, ztratíte sebedůvěru a nebudete experimentovat, budete-li naopak příliš sebevědomí, nebudete pokládat za nutné se zdokonalovat.

Pokud se vám hodina nevydaří, nebuďte sklíčení, každý se někdy potýká s neúspěchem. Čas od času se ke svému sebehodnocení vraťte a sledujte, zda se nedopouštíte opakovaně stejné chyby.

10. DIFERENCIACE ŽÁKŮ

Co dítě, to originál. Během své praxe vašimi rukama projde mnoho dětí a každé bude jiné. Žijeme v tolerantní společnosti, tudíž na kroužek má právo přijít kdokoliv. Může se stát, že se setkáte s handicapovanými žáky, nadanými dětmi, hyperaktivními dětmi, sociálně slabými, ale i s cizinci nebo Romy. Pěkně tvrdým oříškem může být i období dospívání. Na vás v tuto chvíli spočívá správný individuální přístup a snaha o integraci dítěte mezi ostatní.

10.1 Dospívání – období bouří a krizí

Dospívání je bezesporu obdobím, které klade obrovské nároky na dospívajícího i jeho okolí. Je to čas velkých změn a uvnitř člověka se děje obrovský zmatek. Každé dítě se s tím vyrovnává jinak, ale většinou jde o náladovost, vzdor, emociální výkyvy, rozporuplnost, ztráta sebevědomí, hledání vlastní identity a podobně. Do puberty přichází děti v různém věku, dívky většinou podstatně dříve, již okolo desátého roku. Chlapci až kolem dvanáctého. Právě v této době kroužek opouští nejvíce dětí. Hledají si jiné záliby, ztrácejí zájem, přestávají komunikovat.

V této době je důležité najít si k dítěti cestu. Ukázat mu, že vám může věřit, zvyšovat mu sebevědomí. Pokud dítě odmítá komunikovat, nenuťte ho k tomu. Dál na něj mluvejte, on vaše slova vnímá a registruje. Neodpovídejte však nikdy za něj, nevysvětľujte si jeho mlčení jako nevychovanost.

Častá také bývá naprostá pasivita dospívajících. Pasivita mladých lidí je často spojena s úplnou absencí odpovědnosti v dané situaci. Čekají, že dospělí budou myslet a jednat za ně. Přitom však dospělácká rozhodnutí a skutky ihned kritizují. Dospívající lze zaujmout pro třídní nebo rodinný život, ovšem jen s podmínkou, že jim ostatní budou naslouchat, budou brát v úvahu jejich názor, přesvědčení nebo připomínky a dokážou je znovu naladit, když se unaví nebo ztratí zájem. Vzájemné vztahy v životě třídy závisí na všech zúčastněných, nejen na vedoucím. Každý je podle svých možností zodpovědný za atmosféru, která ve skupině vládne. Každý může něčím přispět ke zmírnění napětí, zvládnutí agresivity, stimulování těch nejzdrženlivějších apod.

Učitel může společně s žáky vymýšlet konkrétní strategie přizpůsobené možnostem všech a podpořit každého žáka, aby bylo možné tyto strategie prakticky uplatnit. Pravidelné sledování atmosféry vládnoucí ve skupině, problémů ve vzájemných vztazích, konfliktů a napětí navíc přispěje ke stimulaci pozornosti dospívajících. Tyto strategie bývají skutečně účinné, pokud si vedoucí najde čas, naslouchá dospívajícím na všech úrovních, na nichž komunikují, a skutečně se o své žáky zajímá a dokáže si s nimi vytvořit vztah vzájemné důvěry. Dospívající velmi stojí o vztahy a vzájemnou komunikaci s dospělými.

Pokud chcete pochopit mládež, musíte si získat její důvěru. A chcete-li získat důvěru, pak především musíte brát její nápady a problémy vážně. Nejjistějším způsobem, jak dospívající odradit a vytvořit hlubokou propast odcizení, kterou nebudou nikdy schopni překročit, je, když jejich myšlenky budete přehlížet jako nezralé, budete-li jejich problémy zlehčovat, odbudete-li je slovy, že takové věci potkávají každého a pominou, nebudete-li jim naslouchat s výmluvou, že si tím musí chlapci a dívky projít od nepamětných časů a všechny ty další a další dobře známé postoje dospělých, které částečně vycházejí z jejich vlastního rozčarování, částečně ze závisti, částečně z obyčejné lenosti a vyhýbání se odpovědností.

Velmi důležitá je při práci s dětmi také trpělivost. Chcete-li být nápomocni, počkejte, až nastane vhodná příležitost. Mezitím můžete s dospívajícími pouze udržovat tak dobré vztahy, nakolik je to možné, a shromažďovat veškeré informace, jež získáte.

Vše stojí za úvahu, ať již to vychází z vlastního pozorování, či pozorování někoho třetího. Na získané informace se nikdy neptejte, i kdyby vás značně překvapily.

Snažte se vyvarovat vět jako: „Co jsem se to o tobě doslechl?!“ Mladí lidé nechtějí být špehováni, nemají rádi pocit, že jsou kontrolováni, a snadno se vyplaší, poněvadž si velmi úzkostlivě chrání to, co nazývají svou „nezávislostí“.

Dospívající naléhavě potřebují povzbuzení. Obvykle se nenechají odradit tak snadno, avšak každý v tomto věku občas podléhá pocitu skleslosti a upadá do deprese. To je pochopitelně velmi škodlivé pro mravní rozvoj. Pocit, že nikdy nebudou schopni překonat jisté obtíže, uskutečnit některé myšlenky atd., je jako závaží, které je stahuje do temných propastí. Znechucení je nutným důsledkem nejistoty, zejména nejistoty ohledně vlastního „já“.

Dokonce i když se vám zdá, že máte tu čest s neobvykle nadaným mladým člověkem, měli byste být opatrní ve vychvalování jeho úspěchů. Držte se střední cesty, neznechuťte ho tvrzením, že jeho úspěchy nestojí za nic, ale také mu nedovolte, aby si myslel, že již dosáhl vrcholu.

Nejmoudřejší je ukázat mladým, že by se měli nejdříve spokojit se skromnějšími cíli. Řeknete-li jim přímo, že všechno přijde časem, mohou pocítit jisté znechucení. Touží být skvělí, vážení a úspěšní teď hned. Nechtějí čekat na budoucnost, o níž mají jen mlhavé představy, a která jim přinejmenším stejnou měrou nahání strach, jako je přitahuje. Lze však od nich očekávat, že budou mít jasnou vizi budoucnosti, je-li nejasná dokonce i jejich představa přítomnosti? Zde platí, že se povzbuzení musí týkat aktuálních věcí. Ono povzbuzení má dvě strany, pozitivní a negativní. Dospívajícího byste nikdy neměli kárat za něco, co udělal špatně, aniž byste zároveň neprojevíli důvěru, že je v jeho silách chovat se jinak. Je nutné být velmi opatrným, zejména v případě dětí, které lehce upadají do malomyslnosti.

Důležitá je i spolupráce s rodiči, navzájem si všichni můžete velmi pomoci.

10.2 Nadaný žák

Nadaný žák je dítě, které svými znalostmi přesahuje stanovené požadavky, odpovídá rychle a s jistotou, snadno a rychle chápe nové učivo, zajímá se o další

informace, má potřebu své znalosti a dovednosti dále uplatnit. Je špatné si myslet, že takový žák nepotřebuje vaši pomoc, i on vyžaduje individuální přístup.

Ideální je, nechat nadaného žáka spolupracovat s ostatními a občas jej nechat vést skupinu. Pozor však na to, aby nezískal dominantní postavení a nezačal se povyšovat nad ostatní. Při skupinové práci můžete buď nadaného žáka nechat skupinu vést, nebo pokud máte těchto dětí na kroužku více, můžete z nich vytvořit samostatnou skupinu, která bude řešit náročnější úkoly. Nadanějším žákům zadávejte náročnější úkoly, veďte je k tomu, aby pomáhaly žákům slabším.

Nebudete-li tyto děti alespoň částečně diferencovat, dojde k tomu, že si zvyknou na bezproblémové proplouvání bez jakéhokoliv úsilí, to se na nich může projevit v pozdějších letech, kdy nebudou schopni unést případné neúspěchy.

10.3 Handicapované dítě

Kroužek mohou navštěvovat i handicapovaní žáci. I tyto děti si přejí zařadit se do normálního života a je hlavně na vás, zda jim to umožníte.

10.3.1 Typy zdravotně postižených

- zrakově postižení (podle stupně postižení rozlišujeme slepotu, zbytky zraku, slabozrakost, refrakční vady, postižení binokulárního vidění)
- sluchově postižení (rozlišujeme hluchotu, zbytky sluchu a nedoslýchavost)
- řečová postižení (rozlišujeme nemluvnost, neurózy řeči, vady výslovnosti, poruchy plynulosti řeči...)
- tělesně postižení a nemocní (rozlišujeme postižení horních končetin, postižení dolních končetin, různá omezení pohybu, postižení kostní a svalové, postižení kardiovaskulární, postižení centrální a periferní soustavy)
- mentálně postižení – retardovaní rozlišujeme lehkou, střední, těžkou a hlubokou mentální retardaci
- obtížně vychovatelní – delikvence, tuláctví, toxikomanie, alkoholismus
- děti s poruchami učení (dyslexie – porucha čtení, dysgrafie – porucha psaní, dysortografie – porucha pravopisu, dyskalkulii – porucha aritmetických dovedností, a další formy)

- kombinované postižení (hluchoslepota, mentální postižení s tělesným postižením, mentální postižení s poruchou chování)

10.3.2 Integrace postiženého žáka

Tyto děti většinou navštěvují speciální školy. Stalo se to jakýmsi trendem minulých let, kdy se žáci začali diferencovat. Na těchto školách mají své vlastní kroužky a akce, takže se s nepostiženými dětmi příliš nesetkávají.

Přijde-li vám na kroužek postižené dítě, nebraňte se tomu. Postižené dítě si díky tomu může osvojit mnoho způsobů sociálního chování, získá větší motivaci a lépe pochopí vzorce chování, které vyzoruje mezi normálními dětmi. To umocňuje jeho sebevědomí a sebedůvěru.

Nepostižení žáci se naučí komunikovat s postiženými, vypěstují si větší citlivost a naučí se pomáhat druhým.

Předpoklady úspěšné integrace:

Žák s postižením

- se seznámí s pravidly a režimem kroužky ještě než do něj vstoupí
- pokud má zvýšené psychické zábrany může pobývat zpočátku na kroužku jen chvíli nebo v doprovodu rodičů

Vedoucí

- získá veškeré informace o potřebách postiženého žáka, jeho současných dovednostech a žádoucím přístupu k němu (pozor například na přílišnou ohleduplnost, u některých dětí to zvyšuje pocit méněcennosti)
- seznámí se s didaktickými materiály a informacemi o efektivních didaktických postupech
- naučí se zacházet s technickými kompenzačními pomůckami, které tito žáci potřebují
- udržuje kontakt s rodiči těchto žáků
- informuje ostatní děti o postižení jejich kamaráda, popovídá si s nimi o žádoucím chování vůči němu
- v některých případech by měl informovat i rodiče nepostižených žáků

10.3.3 Žák jiného etnika a žák s jiným mateřským jazykem

S rostoucí migrací obyvatel se stále častěji ve škole i v domech dětí setkáme s dětmi, jejichž mateřský jazyk je jiný než český. S těmito dětmi je nutné pracovat velmi opatrně, dlouho trvá jejich začlenění do kolektivu, mají všeobecnou nedůvěru a strach z kultury majority, jejich jazyk je na různé úrovni, mívají zvýšenou citlivost ke skutečné nebo zdánlivé diskriminaci, často se u nich projeví potlačovaná agresivita a touha po vzpouře nebo odplatě za skutečně nebo domnělé křivdy, častá je i vnitřní nejistota, zda jednat a mluvit v souladu s vlastní nebo majoritní kulturou.

Na vás je v tuto chvíli dítě seznamovat s novou kulturou a pomoci mu začlenit se do kolektivu, proto nesmíte zapomenout na spoustu věcí:

- prostudujte záznamy o dítěti
- navažte a udržujte kontakt s rodinou
- zjistěte si, co nejvíce informací o kultuře žáků, poznávání tradic žáků vám pomůže pochopit, jak žáci vnímají a interpretují svůj svět
- předkládejte co nejvíce materiálů ve vizuální podobě
- kdykoliv je to možné, mluvte o informacích a pozitivních vzorech z různých kultur, s důrazem na kulturu zastoupenou ve vší skupině
- poskytněte dětem vzory jedinců z téhož kulturního prostředí
- dejte dětem na vědomí, že úsilí se cení

Romové

Největší menšinou v naší republice je romské etnikum. Protože se romské děti málokdy zúčastňují předškolní výchovy a všech možných kroužků, oproti ostatním dětem bývají velmi opožděné. Mívají problém s jazykem, často rozumí pouze romsky nebo slovensky, čeština je pro ně velmi těžká.

Tyto děti až čtrnáctkrát častěji propadají, jsou umísťovány do zvláštních škol, mívají zhoršené známky z chování. Chyba však není pouze na jejich straně, ale i na straně školy. Současná školská zařízení se nesnaží sžít s jejich kulturou, spolupracovat

s rodinou, je třeba změnit školské osnovy, přidat romštinu jako nepovinný předmět a respektovat kulturní, sociální a psychické odlišnosti romských žáků.

- navštíví-li váš kroužek romské dítě, věnujte se mu obzvlášť pečlivě, často mu nahrazujete rodinu
- opět je důležitý kontakt s rodinou, spolupráce, ukažte jim, že jejich dítě je šikovné máte velkou šanci zařadit toto dítě do kolektivu, pokud ukážete romským rodičům, že jejich dítě v něčem vyniká, často si je získáte na svou stranu
- vysvětlete rodičům, že dítě potřebuje svůj intimní koutek, zvete je na závody, na kroužky, ukažte rodičům i dětem svůj zájem
- tvrdě trestejte jakékoliv známky rasismu mezi dětmi
- seznámte se s romským etnikem, jeho kulturou
- pokuste se, aby ani jedna strana nemusela vnímat nesnášenlivost a intoleranci, která je často živena rodiči na obou stranách

11. UČITEL

Již po staletí jsou formulovány požadavky na vlastnosti vychovatelů, učitelů, vedoucích. Neexistuje snad žádné jiné povolání, které by bylo tolik normováno. Přesto neexistuje žádná správná definice dobrého či efektivního učitele. Jak se často říká být učitelem není povolání, ale poslání. Provázíte děti na části jejich cesty do dospívání, máte jejich důvěru a zároveň je vzděláváte. Zpočátku budete jistě dělat spoustu chyb, vždyť žádný učený z nebe nespádl. Důležité je, uvědomovat si své chyby, dokázat zhodnotit sebe samého a o svých problémech mluvit s dalšími pedagogy.

Neprofadejte panice. Je nemožné naučit každého žáka všechno, je nemožné vždy si zachovat rozumný a chladný přístup, je nemožné vždy pochopit dětskou duši, stejně tak vydávat ze sebe vše a přestat chybovat.

Snažte se využívat co nejúčelněji svůj čas. Schovávejte si přípravy, plány, pracovní listy i hry. I když během několika let budete pracovat bez příprav, mnoho věcí se vám jistě bude hodit i za pár let.

Dopřejte si čas na odpočinek, seřad'te své úkoly podle důležitosti a o svých problémech vždy mluvte, vyhnete se tak syndromu vyhoření, jak bývá označován stav, kdy je učitel vyčerpán, apatický, skeptický a dochází mu psychické síly.

12. NÁVRH ROČNÍHO PLÁNU RYBÁŘSKÉHO KROUŽKU

Dříve než začnete s výukou, měli byste mít vypracovaný celoroční plán. Předkládáme vám návrh ročního plánu rybářského kroužku. Jde pouze o návrh, samozřejmě záleží na každém vedoucím, jak si výuku rozvrhne. Lidé bez zkušeností však často po prvním roce zjistí, že některým částem výuky věnovali mnoho času a nezbyl jim prostor na další stejně důležitou výuku.

Po roční návštěvě získají vaši svěřenci rybářské papíry. Pouštíte do světa mladé rybáře, proto dbejte na to, aby byli co nejlépe připraveni.

V plánu se objevují hlavní témata, která byste měli s dětmi probrat, dále najdete podtémata, kterým se můžete věnovat, pokud máte větší hodinovou dotaci, nebo pokud se jedná o druhý či třetí rok rybářského kroužku.

Předem si stanovte cíle hodiny, připravte si pomůcky. Na začátku každé hodiny si udělejte prezenci, vyžadujte po dětech omluvenky. Kroužek sice není povinný, ale omluvenkami si ušetříte spoustu zbytečných starostí. Nezapomínejte zapisovat témata do třídní knihy a není od věci založit si Pedagogický deník, do kterého si budete zapisovat poznámky o jednotlivých žácích a své poznatky, které vám mohou pomoci do dalších let.

Po prezenci a zapsání do třídní knihy vždy věnujte alespoň pět minut opakování, na konci hodiny společně s dětmi shrňte nové poznatky.

Na konci hodiny zadávejte domácí úkoly. Buďte pečliví a vždy je vyberte a zkontrolujte.

Plán je sestavován pro kroužek s dvouhodinovou dotací týdně.

Září

Probíhají úvodní hodiny, děti se seznamují s plánem učiva na celý rok, dále si vyjasňují vnitřní pravidla, řád výuky a bezpečnost během výuky.

Během těchto úvodních hodin se děti seznamují s materiály ke studiu, které jsou dostupné na našem trhu. Je důležité dětem učebnice, CD a všechny další materiály přímo ukázat, aby se s nimi seznámily. Pokud si je budou moct prohlédnout a osahat, je

větší šance, že je zaujmou. Neváhejte a pokud máte možnost, vezměte je na počítač, ukažte jim CD a všechny možné odkazy.

Pozor!! Počty dětí touto dobou ještě nejsou ustáleny, neustále se mění, s výukou jako takovou proto začněte až v říjnu.

Říjen

Hodinová dotace - 10 hodin + celodenní exkurze

1. Téma – Etika rybáře (1 hod)

- chování rybáře u vody
- vztah rybáře k vodě
- stavovská čest

Cíl tematického celku – děti dokáží zhodnotit správné chování rybáře u vody, určí, jaké chování je správné, jaké je špatné, vyjádří svůj vztah k vodě

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse

Pomůcky – sešit, tabule, fotografie (tematický film)

2. Téma – Rybářský řád (2 hod)

- seznámení s rybářským řádem (co to je, jaký má význam, kde ho najdu)
- základní ustanovení rybářského řádu

Cíl tematického celku – děti jsou seznámeny s rybářským řádem a chápou jeho význam, tedy dokáží říci, proč je důležité znát jej a dodržovat jej, dokáží v něm vyhledat informace

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, informačně receptivní metoda, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád

3. Téma – Český rybářský svaz (1 hod)

- seznámení s významem a organizační strukturou rybářského svazu
- práva a povinnosti členů RS
- stanovy RS

Cíl tematického celku – děti znají instituci Český rybářský svaz, dokáží charakterizovat jeho strukturu, znají členská práva i povinnosti, dokáží je užít v praxi

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, metoda problémového výkladu, hodnocení, diskuse, informačně receptivní metoda, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád, počítač s připojením k internetu, pracovní list

4. Téma – Rybářské hospodářství (1 hod)

- účel rybníků v souvislosti s rybářskými revíry

Cíl tematického celku – děti definují pojmy jako rybářský revír, rybník atd..., dokáží vysvětlit, proč jsou budovány rybníky

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, metoda problémového výkladu, komunikační hry

Pomůcky – sešit, tabule, fotografie

5. Téma – Druhy vod a jejich význam (2 hod)

- rozdělení vod na pstruhové a mimopstruhové
- význam tohoto dělení
- rozdělení na rybí pásma (seznámení s životním prostředím rostlin a živočichů žijících v jednotlivých pásmech)

Cíl tematického celku – děti s pomocí učitele zařadí živočichy do jednotlivých rybích pásem, dokáží vysvětlit význam dělení vod na pstruhové a mimopstruhové

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, informačně receptivní metoda, přiřazování, diskuse

Pomůcky – sešit, tabule, fotografie, kartičky s obrázky

6. Téma – Opakování (1 hod)

- příprava na Zlatou udici
- shrnutí jednotlivých témat
- test

Cíl tematického celku – děti prokáží své znalosti (více než polovina dětí bude v testu úspěšná)

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, didaktické hry, komunikační hry, procvičování, metoda písemné práce

Pomůcky – sešit, tabule

7. Téma – Exkurze (výlov rybníka)

Podtémata:

- 1. Historie rybářství*
- 2. Rybníkářství*
- 3. Šlechtění ryb*

Listopad

Hodinová dotace – 10 hodin

1. Téma – Rybářský řád (2 hod)

- denní doby lovu
- míry ryb
- zásady organizování mládeže v ČRS

Cíl tematického celku – děti vědí, kdy můžou lovit, znají zákonné míry ryb, umí si tyto informace vyhledat, dokáží správně změřit rybu

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, práce s textem, informačně receptivní metoda, názorně-demonstrační metoda

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád, metr, model ryby

2. Téma – Naše ryby (4 hod)

- dělení ryb podle čeledí
- zástupci jednotlivých čeledí
- stavba a části těla ryby a jejich funkce

Cíl tematického celku – děti správně přiřazují ryby do čeledí, dokáží popsat tělo ryby, vyjmenovat části těla ryby a jejich funkce

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, názorně-demonstrační metoda, přiřazování, procvičování, aplikační metody

Pomůcky – sešit, tabule, fotografie, kartičky, diapozitivy, modely ryb, nástěnné tabule

3. Téma – Rybářská výbava (2 hod)

- druhy prutů
- druhy navijáků
- vezírky
- podběráky
- háčky
- vlasce

- signalizátory záběru

- rybářské doplňky

Cíl tematického celku – děti si dokáží zvolit správný typ prutu pro určitý druh ryb, dále dokáží vyjmenovat rybářskou výbavu

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, informačně receptivní metoda

Pomůcky – sešit, tabule, komplexní rybářská výbava

4. Téma – Návnady a nástrahy (1 hod)

- vysvětlení pojmu

. druhy jednotlivých nástrah a návnad

Cíl tematického celku – děti definují rozdíl mezi návnadou a nástrahou, dokáží vybrat nástrahy a návnady pro určitý druh ryb

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, aplikační metoda, metoda problémového výkladu, diskuse, práce s textem, názorně - demonstrační metoda

Pomůcky – sešit, tabule, vzorky nástrah a návnad, recepty na návnady

5. Téma – Opakování (1 hod)

- příprava na Zlatou udici
- shrnutí jednotlivých témat
- test

Cíl tematického celku – děti prokáží své znalosti (více než polovina dětí bude v testu úspěšná)

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, didaktické hry, komunikační hry, procvičování, metoda písemné práce

Pomůcky – sešit, tabule

Podtémata:

1. Rybářská stráž

2. Přestupky

Prosinec

Hodinová dotace – 8 hodin

1. Téma – Rybářský řád (3 hod)

- opakování
- doby hájení
- počet, váha a evidence úlovků
- záznam o docházce k vodě

Cíl tematického celku – děti se seznámí s Přehledem o úlovcích a umí tento doklad vyplnit a pracovat s ním, dále znají pojem hájení a doby jednotlivých druhů ryb, dokáží tyto informace vyhledat v Rybářském řádu

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, aplikační metoda, metoda problémového výkladu, názorně-demonstrační metoda, heuristická metoda, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád, Přehled o úlovcích

2. Téma – Anatomie rybího těla (1 hod)

- zažívací a smyslové orgány
- krevní oběh
- dýchací soustava

- rozmnožování ryb (přirozený a umělý výtěr)
- pitva ryby

Cíl tematického celku – děti popíšíou tělo ryby, dokáží vysvětlit princip dýchání ryb, vysvětlí rozmnožování těchto živočichů

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, informačně receptivní metoda, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, prezentace

Pomůcky – sešit, tabule, fotografie, modely, diapozitivy, ryba

3. Téma – Způsoby lovu (3 hod)

- plavaná
- položená
- přívlač
- muškaření
- čeřítkování

Cíl tematického celku – děti vyjmenují způsoby a zvládnou vybrat správnou metodu pro lov dané ryby, dokáží definovat specifika jednotlivých způsobů lovu

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, vysvětlení, informačně - receptivní metoda

Pomůcky – sešit, tabule, pruty

4. Téma – Opakování (1 hod)

- příprava na Zlatou udici
- shrnutí jednotlivých témat
- test

Cíl tematického celku – děti prokáží své znalosti (více než polovina dětí bude v testu úspěšná)

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, didaktické hry, komunikační hry, procvičování, metoda písemné práce

Pomůcky – sešit, tabule

Podtémata:

1. Závodní lov ryb udicí

2. Rybolovná technika

Leden

Hodinová dotace – 8 hod

1. Téma – Výkon rybářského práva a rybářský revír (2 hod)

- kde lze vykonávat rybářské právo
- co je rybářský revír

Cíl tematického celku – děti definují pojmy jako je rybářské právo a rybářský revír, znají místa, kde se dá rybářské právo vykonávat

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, aplikační metody

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád

2. Téma – Naše ryby (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti správně přiřazují ryby do čeledí, dokáží popsat tělo ryby, vyjmenovat části těla ryby a jejich funkce

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, skupinová práce, procvičování, didaktické hry

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, modely, živé ryby

3. Téma – Naše vodní a pobřežní rostlinstvo (2 hod)

- význam rostlin pro život ryb
- rozlišovací znaky rostlin
- rozeznávání jednotlivých rostlin

Cíl tematického celku – děti se seznamují s vodním rostlinstvem, poznají vybrané rostliny, vyjmenují její charakteristické znaky, definují význam rostlin

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, skupinová práce, diskuse

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, herbář, pracovní listy, živé rostliny

4. Téma – Rybářský řád (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti se orientují v rybářském řádu, znají základní informace, umí je použít v praxi

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, aplikační metody, skupinová práce, didaktické hry, procvičování, komunikační hry, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád

Podtémata:

- 1. Rybolovná technika***
- 2. Lov ryb udicí***
- 3. Sestavování udice***

Únor

Hodinová dotace – 8 hod

1. Téma – Rybářská stráž, hospodář a Policie ČR (2 hod)

- pravomoci
- působnost
- prokázání totožnosti
- modelové situace

Cíl tematického celku – děti dokáží definovat pravomoci jednotlivých orgánů, znají svá práva a povinnosti, správně se zachovávají v modelové situaci, dokáží určit správné chování a špatné chování

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, aplikační metody, názorně - demonstrační metody, skupinová práce, inscenační hry, diskuse

Pomůcky – sešit, tabule, ukázky rybářských a policejních dokladů

2. Téma – Naše ryby (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti správně přiřazují ryby do čeledí, dokáží popsat tělo ryby, vyjmenovat části těla ryby a jejich funkce, poznávají jednotlivé ryby podle znaků

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, skupinová práce, procvičování, didaktické hry

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, modely, živé ryby

3. Téma – Rybářský řád (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti se orientují v rybářském řádu, znají základní informace, umí je použít v praxi

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, aplikační metody, skupinová práce, didaktické hry, procvičování, komunikační hry, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád

4. Téma – Naše vodní a pobřežní rostlinstvo – rozšíření tématu (2 hod)

- význam rostlin pro život ryb
- rozlišovací znaky rostlin
- poznávání rostlin

Cíl tematického celku – děti se seznamují s vodním rostlinstvem, poznají vybrané rostliny, vyjmenují její charakteristické znaky, definují význam rostlin

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, skupinová práce, diskuse

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, herbář, pracovní listy, živé rostliny

Podtémata:

- 1. Rybolovná technika***
- 2. Lov ryb udicí***
- 3. Návštěva muzea***
- 4. Vázání háčku***

Březen

Hodinová dotace: 10 hodin + praktický rybolov

1. Téma – Naše vodní a pobřežní ptactvo (2 hod)

- seznámení s vodním a pobřežním ptactvem
- význam ptactva pro život ryb
- rozlišovací znaky
- poznávání jednotlivých druhů
- poslech ptačích hlasů

Cíl tematického celku – děti podle charakteristických znaků poznávají vybrané ptactvo, dokáží vysvětlit význam ptactva pro život ryb

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, poslech

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, fotografie, modely, magnetofon

2. Téma – Rybářský řád (1 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti se orientují v rybářském řádu, znají základní informace, umí je použít v praxi

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, aplikační metody, skupinová práce, didaktické hry, procvičování, komunikační hry, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád

3. Téma – Naši obojživelníci (2 hod)

- seznámení s našimi obojživelníky

- rozlišovací znaky jednotlivých druhů obojživelníků
- poznávání některých druhů

Cíl tematického celku – děti podle charakteristických znaků poznávají vybrané druhy obojživelníků, dokáží vysvětlit význam obojživelníků pro život ryb

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování,

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, fotografie, modely

4. Téma – Naše ryby (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti správně přiřazují ryby do čeledí, dokáží popsat tělo ryby, vyjmenovat části těla ryby a jejich funkce, poznávají jednotlivé ryby podle znaků

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, skupinová práce, procvičování, didaktické hry

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, modely, živé ryby

5. Téma – Naše vodní a pobřežní rostliny (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti poznají vybrané rostliny, vyjmenují jejich charakteristické znaky, definují význam rostlin

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, skupinová práce, diskuse, didaktické hry

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, herbář, pracovní listy, živé rostliny

6. Téma – Opakování (1 hod)

- příprava na Zlatou udici
- shrnutí jednotlivých témat
- test

Cíl tematického celku – děti prokáží své znalosti (více než polovina dětí bude v testu úspěšná)

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, didaktické hry, komunikační hry, procvičování, metoda písemné práce

Pomůcky – sešit, tabule

Duben

Hodinová dotace – 8 hodin + praktický rybolov

1. Téma – Seznámení s aktualizovanou prováděcí vyhláškou k zákonu o rybářství (1 hod)

- základní ustanovení

Cíl tematického celku – dítě umí použít vyhlášku v praxi, ví, kde vyhlášku najde

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, informačně - receptivní metoda, vysvětlování

Pomůcky – sešit, tabule, vyhláška

2. Téma – Naši obojživelníci a další vodní živočichové – rozšíření tématu (2 hod)

- seznámení s dalšími obojživelníky a ostatními vodními živočichy
- rozlišovací znaky jednotlivých druhů živočichů
- poznávání některých druhů živočichů

Cíl tematického celku – děti podle charakteristických znaků poznávají vybrané druhy obojživelníků a dalších vodních živočichů, dokáží vysvětlit význam obojživelníků a dalších živočichů pro život ryb

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, fotografie, modely, živé ukázky

3. Téma – Naše vodní a pobřežní ptactvo (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti podle charakteristických znaků poznávají vybrané ptactvo, dokáží vysvětlit význam ptactva pro život ryb

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, poslech

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, fotografie, modely, magnetofon

4. Téma – Naše ryby (1 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti správně přiřazují ryby do čeledí, dokáží popsat tělo ryby, vyjmenovat části těla ryby a jejich funkce, poznávají jednotlivé ryby podle znaků

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, skupinová práce, procvičování, didaktické hry

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, modely, živé ryby

5. Téma – Rybářský řád (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti se orientují v rybářském řádu, znají základní informace, umí je použít v praxi

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, aplikační metody, skupinová práce, didaktické hry, procvičování, komunikační hry, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád

Podtémata:

- 1. Rybochovná zařízení***
- 2. Lov ryb udicí***
- 3. Rybolovná technika***
- 4. Zlatá udice***

Květen

Hodinová dotace – 10 hodin + soutěž v lovu udicí v rámci rybářského kroužku + praktický rybolov

1. Téma – Naši obojživelníci a ostatní vodní živočichové (1 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti podle charakteristických znaků poznávají vybrané druhy obojživelníků a dalších vodních živočichů, dokáží vysvětlit význam obojživelníků a dalších živočichů pro život ryb

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapositivy, fotografie, modely, živé ukázky

2. Téma – Naše vodní a pobřežní ptactvo (1 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti podle charakteristických znaků poznávají vybrané ptactvo, dokáží vysvětlit význam ptactva pro život ryb

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, poslech

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, fotografie, modely, magnetofon

3. Téma – Sestavení udice na rybolov (3 hod)

- opakování rybářské výbavy
- sestavení udice na přívlač
- sestavení udice na položenou
- sestavení udice na plavanou

Cíl tematického celku – dítě dokáže podle návodu sestavit udici podle metody lovu

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, heuristická metoda, instruktáž, skupinová práce

Pomůcky – sešit, tabule, rybářská výbava, fotografie

4. Téma – Naše ryby (1 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti správně přiřazují ryby do čeledí, dokáží popsat tělo ryby, vyjmenovat části těla ryby a jejich funkce, poznávají jednotlivé ryby podle znaků

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, hodnocení, diskuse, skupinová práce, procvičování, didaktické hry

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapozitivy, modely, živé ryby

5. Téma – Rybářský řád (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti se orientují v rybářském řádu, znají základní informace, umí je použít v praxi

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, aplikační metody, skupinová práce, didaktické hry, procvičování, komunikační hry, práce s textem

Pomůcky – sešit, tabule, rybářský řád

6. Téma – Naše vodní a pobřežní rostliny (2 hod)

- opakování

Cíl tematického celku – děti poznají vybrané rostliny, vyjmenují jejich charakteristické znaky, definují význam rostlin

Výukové metody – kombinace monologické metody s metodou rozhovoru, motivace, fixační metody, názorně - demonstrační metoda, vysvětlování, skupinová práce, diskuse, didaktické hry

Pomůcky – sešit, tabule, obrázky, diapositivy, herbář, pracovní listy, živé rostliny

7. Téma – Soutěž v lovu ryb udicí v rámci rybářského kroužku

Podtémata:

- 1. Přestupky***
- 2. Lov ryb udicí***
- 3. Rybolovná technika***
- 4. Zlatá udice***

ČERVEN

Hodinová dotace – individuální + víkendové soustředění

V tomto měsíci se kroužek uzavírá. Děti získávají rybářské doklady, jezdí se na závody. V případě, že kroužek probíhá až do konce června, je dobré vybrat si některé z podtémat minulých měsíců. Na konci nezapomeňte zhodnotit celoroční práci a vyžadujte hodnocení a sebehodnocení i od svých svěřenců.

Červenec + srpen

Letní tábory a soustředění.

13. ZÁVĚR

Učitelské povolání patří k těm nejtěžším. Ať chcete nebo ne, tak práci si vždycky nosíte domů, děti často nechtějí spolupracovat, nevhodně se chovají, jejich výsledky bývají katastrofální. I ti nejzkušenější se často potýkají s osobní prohrou a mají tendenci to vzdát. Pak ale přijde dětský úsměv nebo nějaká spontánní věta a vy opět zjistíte, že to má smysl.

Mějte na paměti, že jako vedoucí zájmového kroužku jste spolu s rodinou a školou součástí výchovného procesu a i vy máte ve svých rukách kousek dětského osudu. Připravujte se proto důkladně na svoje hodiny, poznávejte a neodmívejte své svěřence, snažte se předat dětem maximum a uvědomte si, že kromě toho, že se na pár hodin týdně stáváte učitelem, jste také jejich velkým vzorem...

14. POUŽITÁ LITERATURA

Petty, G. *Moderní vyučování*, Praha: Portál 1996, 380 s.

Kalhous, Z. a kol. *Školní didaktika*, Praha: Portál 2002, 447 s.